قوچ داشلاري

تورك اولوسلاري بير يوكسك كولتوره و فرهنگه صاحيب اولدوقلاري اوچون بو كولتورلريني هر آلاندا و ياشيشلارنين هر بير ساحسينده يايغين بير شكيلده اورتايا قوياراق ،كؤكلي و گركلي اينانجيلارين ايللردن بري سوردوررك هر بير ياشايش آلانيندا ايزلر بوراخميشلار.بو كولتور و گلنگي حتا اولومدن سونرادا ياشادماقا دوام ائتديرميشلر،كي بونلارين آراسيندا توركلرين مزار داشلاري بو كولتورون بير اورنگيدير.
هيچ بير تورك مزاري اوندان كي اونون اوستونده بير تورك سيمگه سي و تورك نيشانه سي اولمايا بولونماماكدادير.بو سيمگلرين و نيشانه لرين آراسيندا قوچ علامتي ان يايقين و ان اسكي اولاراك اوزون ايللردن بري بوتون تورك اولوسي و يا تورك قومي سايلان قوملاريندا گورمك ممكوندور.
اسكي چاغلاردان الميزه گليب چاتان توركلره اييت ال صنعتلرينده قوچ و اونون نقدر اونملي اولدوقوني و اونلاراوچون نقدر اونم داشديقيني راحاتليقلا دوشونمك ممكوندور. اصليندە قوچ و قوچلا ايلگيلي اينانجلار توركلر بير اسكي تاريخه صاحبدير و دئمك اولار كي توركلرين اورتايا چيخديكلاري گوندن بري اونونلار بير ايليشگيلري اولوب.
ان اسكي تورك دولتلريندن سايلان ماننا دوورلريندن اليميزه گليب چاتان بير چوخ ال صنعتينين نقشيلرنين اوستونده ده قوچ رسيملري چوخ گوزل بير شكيلده چكليب و او دوورانلاردا قوچ و داغ قويونلارينا نقدر اونم داشديقيني اورتايا چيخاردير.سيلك تپه و مارليك و حسنلو تپه لريندن تاپيلان بير چوخ قاب و بوشقابلار و بير چوخ دامغالارين ان گوزده اولان سيمگلري قوچ و بيرنيزلي داغ قويونلاردير لار.بيلديگميز كيمي بو تپه لردن بولونان تاريخي قالينتيلار بيرينجي و ايكينجي ميلاددان اونجه يه آييتديرلر.حتا مارليك تپه سينده تاپيلان ۹و۱۰ نجي يوز ايلله آيت حيات آغاجي آدلانان بير قابين اوسونده كي حيات وياشايشي گورسدن حيوان بير بيرنيزلي داغ قويوني اولوبدور كي دوغومونداان تا اولومه قدر بو حيوان حياتي جانلانديرير.
اما بونلاردان دا اسكي آذربايجان توپراقلاريندا بولونان وتاريخلري ايلك اينسانلارا آييت و ايلك آذربايجان توپراقلارينا يئرلشن اينسانلاردان قالينتيلار؛قوبيستان نقيشلريديرلر كي بو نقيشلرين چكيلن تاريخ ۱۲ الا ۱۴ مين ايل بوندان قاباقلارا سانيلماقدادير شليلار آراسيندا ان چوخ گورونون رسيملرين و حيوانلارين آراسيندا لاپ چوخ قوچ وبورنوزلي قويونلارديلار كي بودا بوحيوانين ان اسكي اينسانلارين يانيندا نقدر اونم داشديقيني گورسدير.
ماننا تورك دولتيندن سونرادا قوچ و اونون اونمي ماد دولتينه قدر سورمكديدير و او دونملردن قالان بوتون تونجلر و ريتون لارين و شاهلارا آييت شراب جاملارين شكيلري قوچ باشي گورنور ،اما بو دونمدن سونرا ايراني دولتلر ايش اوسته گلديكدن

سونرا ريتون شكيللري قوچ شكليندن خيالي قوشلارا و خيالي ياراتيقلار شكليني آلميش.بو دونملرده توركلرين ايقتيداردان و توپلومسال قوجلريني اللريندە اولماقلارينا گوره او دورانلاردان چوخ آز بير قوچ شكلينه راسلاماق اولنور.سون ايران دولتلري توركلرله قارشيليقلاري اولدوقي اوچون گئنه قوچ سيمگه سي ايراندا اولان توركلرين آراسيندا گئنه جانلانارالك يئريني تاپميش.

باشقا اوزاق تورك توپراقلاريندا ياشايان توركلر آراسيندا قوچ ايناجي سورمكديدي مثلا قازاقيستاندا ميلادان اونجيه آييت بير چوخ مزاروارديركي اونلارين داشلارنين اوستونده قوچ دامغلاري وار و بعظا قبير داشي يئرينه قوچ هيكلي عين بويوتداديز.بوقوچلارين عين شكلينده آذربايجان و ايران و آناتولونون شرقي قيسملاريندادا راسگلمك ممكوندور.

هونلارين ان چوخ تانري اوچون قوربان ائديلن حيوان قوچ اولاردي . گوك تورك آدلانان قومون تانري اوچون قوربان ائتديكلري ايكي حيوان واريميش كي بيرسي آت وديگري داغ قويونوي يا همان قوچي دي ؛كي آت گوي تانري اوچون و قوچ دا توپراق اوچون قوربانليق وئرلرميش.

دده قورقود داستانلاريندا دا بيرچوخ يئرده قوربان ائديلن حيوانلاربوجور دئيليب كي "آت لاردان آيقير ،دوه لردن بوغرا ،وقويونلاردان قوچ قوربان ائدين".حتا قزاقيستاندا دده قورقود مزاري آدلانان قبرين ياخينلاريندا بير بويوك قوچ هيكلي واردير.(قازاقلار دده قورقودا" قورقوت آتا" دئيلر و دئديكلرينه گوره دده قورقودون قبري سيحون چاي سولارنين آلتيندا قالديقينا گوره قوچ هيكلي اولان يئر دده قورود اوچون دوزليب)

قوچ هيكلري و قوچ دامغالي مزارداشلاريني آلتايلاردان آناتولنون دوغي قيسمتلريندە(شرقه) قدرتورك مزارلاريندا گومك ممكوندور،اما خاطيرلاتماق گركير كي قوچ تكجه توركلر اوچون تكجه مزارلاردا اونم داشمير بلكه اونلارين ديريليكلريندە قوچ اونملي عنصورلردن بير سايلير.

قازاق توركلرنين آراسيندا قوچ ارليك،ايگيتليك،و اوزگورلوك و آزاده ليق نيشانه سيدير.اسكي زمانلار قازاق ساواشچيلارنين قالخانلارنين اوستونده قوچ دامغاسي اولارميش. ماناس داستانينداذا ،ماناسين بوتون پالتارلارنين و سيلاحلارنين اوستونده قوچ دامغاسي واردير.قازاقلارين قهرمانلارنين "آديدا قوچكار" دئنيلير.

آذربايجان و آناتولي توركلرنين ده آراسيندا قوچ ايگيتليك و قورخمامازليق نيشانه سي سايلير ؛حتا آذربايجان و آناتولي خلقينين آراسيندا بوتون قهرمانلار قوچاق دئيلير.(قوچاق نبي؛قوچ كوروغلي)

توركمنلرين آراسيندادا قورخمازليق ؛غيرت ؛كيشيسليك ؛اريك نشانه سيدير.حتا بوتون اوغلان اوشاقلارينا توركمنلر ختنه اولدوقدان سونرا "قوچ بولدي"دئيلر كي اوغلان اوشاقنين ار اوئلدوقوني گورسدنديز.توركمنلر آراسيندا ايلگينج بير گلنك واردير كي قوچ و مزار داشلاريلا ايلقيلي اولابيلير. توركمنلرين آراسيندا بير ايكيت و جوان

اولدوگونده مزار داشينين اوستونه قوچ بيرنيزي تاخيلير كي توركمنلرين ايندیده بير چوخ مزارليقيندا گورمك ممكون دور.
تورك آدلاريندا دا قوچ آدينا چوخ راسلاماق اولار و بير چوخ تورك آدي واردير كي قوچ سوزيله دوزليب؛اورنك:قوجقار؛قوجان ،قوجوق،قوچار(دده قورقود قهرمانلاريندان)قوچان،قوچ اوغلان قوچ آلي ؛قوچولي،قوچاي،قوچاي شن،قوچو،قوچي بي،كوچ؛كوج تكين كيمي آدلار.حتا تورك خاقانلاري اوغولارنين آدلاريني قوچ اولارميش.
اصليندە قوچ سوزي توركجه ده كي قوج و زور و قووت سوزوندن آلنميش بير سوزدور.ديوان لغات تورك كيتابيندا كاشغارلي ماحمود قوچ سوزون بوجور اچيخلير كي؛"كُجْ (كُوج):زور،قوج ،قودرت ؛كج تكين"

يازان و آردشيري: علي .ب.تورك
E-mail:turkbaris2003@yahoo.com

××××××××××××××××××××××××××××××××××××

گجيل
http://Gajil.20m.com